

hosszasabb erdélyi tartózkodása e könyvek megírásával? A fejezetek és a hozzájuk tartozó jegyzetek e kérdésekbe beavatnak, de nem adnak rájuk egyértelmű választ. Erre nincs is szükség, a szempontok sokaságát így is újszerűen vetik fel.

A kötet végjegyzetelése értékes, bár egy ilyen nagyigényű munkát illetően természetesen bővíthető, sőt bővítendő a későbbiekben. Bíró Annamária mint közreadó az értelmezést elkezdte, az olvasó és a szakolvasó folytatni fogja, hiszen mind az erdélyi lakosság társadalmi csoportjai, mind a jogi keretek változása vagy a mentalitás összetettsége további kutatásokat kíván: ebben az esetben valóban magának a szövegnek az egybeszerkesztése és közreadása volt a sürgetőbb feladat. Ehhez ajándékot is illeszt, amennyiben kifejtji a szövegből az argumentációban említett olvasmányokat, elsősorban a nyomtatott műveket, de több kéziratban (akkor) hozzáférhető írást is, ezeket *Aranka György forrásai* címmel betűrendben közli. A magyarokra és az erdélyi nációkra vonatkozó ismereteinkhez, különösen a magyarul beszélőkhöz ezután már ez a sajtós, intenciózusságában is elgondolkodtató identitásmű is hozzátartozik a korban legismertebbek, Bél Mátyás *Adparatusa*, Pray György többféle *Annalese*, Schwandtner *Scriptores rerum hungaricarum veterese*, Benkő József részben kinyomtatott, kéziratban terjesztett *Transsylvaniaija* vagy a bécsi megrendelésre készített

történettudományi, jogi kiadványok traktátusok vagy okmánygyűjtemények mellett.

A sajtós nyelvű, sokfelé utaló szöveg áttekintését és megközelítését a bevezető tanulmány, a bátor és invenciózus tagolás és a jegyzetek, források mellett a névmutató (voltaképpen személynévmutató) segíti.

Milyen polcra tegyük a könyvet? Schlözer munkája, a *Sammlungen zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*je mellé? (1797-ben jelent meg...) Herder munkája mellé, amelynek a magyar nyelvre vonatkozó része annyi szomorúságot okozott Kölcseynek, Vörösmartyknak? *A székely oklevéltár* kötetei mellé? Önismereti kísérlet, tiszteletre méltó írás, Aranka-képünkön is hatalmasat változtat, politikus volt, ha nyelvészkedett, titkárkodott is.

Válságos időkben számba kell venni a várnépet. Valaha a magyar király, illetve az erdélyi fejedelem utasítására az erre kirendelt fejedelmi biztosok, commissariusok összeírták a népet; a központi hatalom székelypolitikáját követhetjük figyelembe ezekben az okmányokban. Aranka mint önszerveződési szöveges tanúságokat kezelte a számára hozzáférhető anyagokat. Annyit mondhatok a könyvről, amennyit kétszáz éve saját műve cenzúrára küldése után jelentett ki sommásan Aranka: „E nagy mű.”

Egyed Emese

De vajon ez mind Mezőség?

Mezőség. Történelem, örökség, társadalom. Szerkesztette Keszeg Vilmos és Szabó Zsolt. Művelődés, Kvár 2010. 476 oldal

A Keszeg Vilmos és Szabó Zsolt által szerkesztett tanulmánykötet a kolozsvári Művelődés Könyvkiadó gondozásában jelent meg 2010-ben. A huszonkilenc tanulmányt, valamint – mintegy függeléként – tizenhét mezősegi híres ember bemutatását tartalmazó kiadványban elsősorban az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia

Tanszéke által 2006-ban és 2008-ban Kolozsváron megszervezett Mezőség-konferenciákon elhangzott előadások szerkesztett, adott esetekben átirtnak vagy más címmel közölt változatai olvashatók, kiegészülve néhány más, az adott témakörhöz kapcsolódó tanulmánnyal.

Fontos megjegyezni, hogy mindkét konferencia anyagának nagy része már megjelent nyomtatásban a kolozsvári Művelődés folyóirat hasábjain: az

első konferencia előadásából állt össze *Az erdélyi Mezőség* című, 2007-es összevont nyári, a második konferencia anyagából pedig a 2009-es márciusi lapszám. (Különböző írási módokból a Művelődésen kívül is megjelent, mint például Vajda András tanulmánya a 15. Kriza Évkönyvben vagy Nagy-Tóth Ferenc dolgozata a Debreceni szemlében.) Ugyanakkor, ha figyelembe vesszük, hogy a jelen kötet szerkesztői jegyzik a Kriterion Könyvkiadó gondozásában 2006-ban napvilágot látott *Aranyos-vidék magyarsága* című tanulmánykötetet, amelyik a 2005-ös, szintén az EME és a kolozsvári Néprajz Tanszék közös szervezésében lezajlott Aranyos-vidék-konferencia anyagát tartalmazza, s amelyik anyag szintén először a Művelődés folyóirat hasábjain jelent meg, akkor nyilvánvalóvá válik egy jól meghatározott társadalomkutatási és egyben népművelési szándék: felfedni, a tudományos érdeklődés témájává tenni, majd minél szélesebb közegben propagálni a kevésbé ismert és kutatott néprajzi és történeti tájegységeink, régióink kulturális és történeti örökségét, a hagyományos és a jelenleg változó társadalmát. Mert köztudott, hogy vannak „felkapott”, ismertebb tájegységeink, mint például a már 19. században „felfedezett” Kalotaszeg, és vannak kevésbé ismert vidékeink. És itt, ezt az ismertséget nemcsak a vonatkozó szakirodalom mennyiségére érthetjük, hanem sokkal inkább egy adott, szélesebb közeg, mondhatni a közvélemény által birtokolt tudásra. Ez annál is inkább így van, mivel természetesen relatív, hogy egy adott tájegységre vonatkozó szakirodalom mennyire tekinthető átfogónak, teljesnek, hiszen a társadalomtudományok alapja az állandó kutatás (mindig van mit kutatni), eredménye pedig sokszor a már meglévő tudás felülírása. De ismétlem, tény, hogy különböző kultúrtörténeti, szociális és történelmi okok miatt bizonyos vidékeink valahogy elkerülték (vagy kevésbé serkentették fel) a tudományos vizsgálatot és egyúttal a közérdeklődést is.

És elsősorban ezért fontos ez a Mezőség-kötet vagy a korábbi Aranyos-vidék-kötet, a köteteket megelőző konferenciák és előközlések: ráirányítják a különböző társadalomtudományok szakembereinek és

az érdeklődő olvasókon keresztül a közvéleménynek a figyelmét ezekre a kevésbé ismert vidékeinkre. Másodsorban pedig adósságot is törleszt ez a kötet: az erdélyi Mezőség lakói, a Mezőségről elszármazottak végre kézbe vehetnek egy változatos tematikájú, mégis összefoglaló jellegű kötetet. Mert a jelen kötet sokrétű, sokszínű (pontosabban már a két szóban forgó konferencia is az volt), így néprajzi, művészet- és művelődéstörténeti, valamint természettudományi tanulmányokat egyaránt tartalmaz.

Ezt az interdiszciplinaritást tükrözi a kötet struktúrája is: a szerkesztők őt, pontosabban hat tematikus fejezetbe sorolták a tanulmányokat. Az első, *Tájak, korok, kutatások* című fejezet hat tanulmányt tartalmaz. A kötetnek nincs előszava, de nem is kell, hiszen Keszeg Vilmos *Az Erdélyi Mezőség néprajzi irodalma* című tanulmánya egyszerűen bevezeti magát a kötetet is. A tudománytörténeti összefoglaló bemutatja a Mezőség mint tájegység meghatározásának a földrajzi, majd néprajzi szakirodalmát, külön kitér a tájökológia kérdéskörére, felvázolja a településrendszerét, röviden ismerteti a régió történetét, áttekinti és összefoglalja a Mezőségekre vonatkozó kutatástörténetet, amely korszakokként eltérő szándékkal és eredménnyel irányította a figyelmet erre a tájegységre, és külön kitér a Mezőségnek a művészetekben (hangsúlyosan a szépirodalomban és képzőművészetekben) való megjelenítésének felsorolására is. Keszeg Vilmos tanulmányának *Az Erdélyi Mezőség kultúrája* című második felében a tájegység néprajzának tömör összegzésére vállalkozik, a mezőiségi nyelv, a szövegfolklor, a népszokások és rítusok, a népzene és néptánc, a népi gyógyászat, a hiedelemvilág, a viselet, a díszítőművészet, a gazdálkodás, a rokonság és társadalmi kultúra rövid, de mégis igen részletes bemutatására. A tanulmány végén kutatástörténeti összefoglaló olvasható, valamint rövid ismertető Mezőség-emlékiratokban való megjelenítéséről.

Noha a kötet több tanulmánya is felveti a Mezőség mint tájegység meghatározásának, körülhatárolásának kérdését, konkrét táji-történeti tagolódáselemzésre Barabás László vállalkozik *A Mezőség néprajzi körvonalai és belső tagolódásának kérdése* című

írásával. Barabás szerint eredetileg Tóvidék lehetett a táj neve, amelyik területileg megfelel a jelenleg Belső-Mezőségeként ismert vidéknek. Innen kiindulva próbálja körkörösén meghatározni a Mezőség kisebb altájjait, felvázolni a tájegység belső tagolódását. Fülöp Mónika *A bálványosváraljai falukutatás* című tanulmánya az 1941–1943 között Venczel József vezetésével lezajlott bálványosváraljai falukutatás (elsősorban vallási néprajzi) anyagának bemutatására, felelevenítésére és elemzésére vállalkozik. Hoffmann Siglinda *Vajdakamarás monográfiája* tulajdonképpen egy 1958-ban készült faluismertető. Az akkori iskolaigazgató által írt dolgozat voltaképpen sem terjedelmében, sem szakszerűségében nem tekinthető igazi monográfiának, ráadásul magán hordozza a kor ideológiai jegyeit, mégis, mivel értékes adatokkal járul hozzá Vajdakamarás falutörténetéhez, érthető a közlés hasznossága. (Például valószínűek tartom, hogy Pálffy Gyula is érdemben tudta volna használni ezt a szöveget, amikor megírta *Egy mezősegi falu táncélete* című tanulmányát, amelyikben Vajdakamarás táncéletének részletes leírására vállalkozott, s amelyik azóta egyik mintapéldája valamennyi falusi táncmonográfiának (lásd *Táncudományi tanulmányok 1986–1987*, 261–286.). Pozsony Ferenc *Etnodemográfiai folyamatok Pusztakamaráson* című írása egy mezősegi falu fokozatosan asszimilálódó, eltűnő magyar közösségének 20. századi sorsát követi végig, elsősorban a helyi református anyakönyvek adatainak alapján, következtetéseit táblázatokba foglalt adatsorokkal támasztja alá. Berekméri Mária Erzsébet *Városodás – városiasítás a Mezőségen* eset-elemző tanulmányában a román állam 2000 után elindított új urbanizációs programja alapján 2003-ban városi rangot nyert Nagysármás helyzetét elemzi.

A kötet második, *Rítusok, szövegek, néptánc* című fejezetében először két temetkezési szokásokkal kapcsolatos tanulmányt olvashatunk: Kun Árpád *Temetkezési szokások Mezőkeszűben az 1950–60-as években* és Dimény Erika *Társadalmi kapcsolatok a magyarszováti temetkezési szokásokban*. Mindkét tanulmány a tradicionális társadalmak temetkezési szokásaira jellemző konvenciókat, szabályokat veszi számba. Poenar Rus Éva *Magyarborzási népszokások*

stratégiai című dolgozata a vegyes lakosságú falu azon népszokásait elemzi, amelyek magukon viselik az interkulturalitás hatása miatt kialakult kulturális stratégiákat. A tanulmány külön kitér a szombatnap tartásának bemutatására és elemzésére. Varga Sándor *Tánc történeti divatok hatása a belső-mezősegi települések tánckészletére* című írásának deklarált célja, hogy történeti perspektívában az európai tánc történeti divatok hatására a belső-mezősegi falvak tánckészletében, valamint táncuk formai megjelenésében bekövetkezett változásokat bemutassa. Tatár Erzsébet *Szabóné Tatár Erzsébet álom- és látomástörténeteiből* című rövid tanulmánya egy nehéz sorsot megélt szentmátéi asszony álmainak, látomásainak repertoárját veszi számba, a rövid elemzés viszont kiegészül egy álom- és látomástörténeteket tartalmazó gyűjtemény közlésével. Tánczos Vilmos *Archaikus népi imák a Mezőségről* című írása egy 1980-ban lezajlott néprajzi gyűjtés anyagának felelevenítése kapcsán elemzi Mezőség archaikus népi imáit. (Ugyanakkor olvasván ezt a mezősegi folklór különböző aspektusait bemutató fejezetet, kissé hiányérzetem támadt: noha a második Mezőség-konferencián két előadás is elhangzott a tájegység igen gazdag tradicionális népzene-kultúrájának tárgykörében, a kötet – valószínűleg az előadók, szerzők mulasztása miatt is – nem tartalmazza ezeket.)

Az *Emberek, sorsok, pályák* fejezet négy tanulmánya négy mezősegi életpályát vizsgál különböző szempontok és kutatási módszerek segítségével. Szalma Anna Mária *Horváth Erzsébet – fényképei tükrében. Egy mezőkeszűi asszony privát fényképkorpuszának elemzése* című dolgozata a fénykép vizuális és egyben dokumentumként való elemzése módszertanára épül (természetesen interjúkkal kiegészülve). Ozsváth Imola egy Mezőköbölkülton élő naiv művész, Nagy Julianna életpályáját, élettörténetét vizsgálja interjú és a vizsgált személy által írt önéletrajz alapján az „*Engemet ez tartott életbe...*” *Egy mezősegi szövőasszony élettörténetének vizsgálata* című dolgozatában. Virág Magdolna szintén interjú alapján elemzi egy visai parasztasszony, Kiss Mihályné Gáspár Ágnes élettörténetét, pontosabban egy paraszti környezetben szocializálódó és élő személy

viszonyulását a hivatalos magaskultúrához *Az elit-kultúra szerepe egy életpálya alakulásában* című tanulmányában. Vajda András pedig a személyes-etnikus identitás kérdéskör változásait boncolgatja az 1990 márciusában Marosvásárhelyen bekövetkezett interetnikus konfliktusban részt vevő, sáromberki származású Puczi Béla történetében; tanulmányának címe: „*Akkor is magyar cigány vagyok!*” *Kísérlet egy roma identitásért folyó harcának elemzésére.*

A kötet talán legtörténetibb fejezete a *Társadalom, életmód, életvezetés* címet viseli. Szikszai Katalin *Mezősámsond társadalmi változása a 20. században* című munkájában arra vállalkozott, hogy anyakönyves vizsgálatok alapján és családrekonstrukciós módszereket alkalmazva áttekintse Mezősámsond múlt századi társadalmi változásait, hangsúlyosan e korszak népesedési tendenciáit. Szintén levéltári kutatásokon alapszik Lovász Réka *A mezőpaniti református egyházközség vallásos élete 1839–1869 között a parókia levéltári forrásai alapján* című tanulmánya: a mezőpaniti református egyház működését, valamint az egyháztagok életét vizsgálja egy az időszakot átfogó egyházközségi jegyzőkönyv alapján. A mezőségi életmódba, életvezetésbe nyújt betekintést Zsigmond Győző *Magyar népi gombaismeret a Mezőségen*, valamint Keszeg Vilmos *Magyarszovát népi gyógyászata* című tanulmánya. Mindkét írás közös vonása az igen részletes gyűjtési és szakirodalmi adatsorok, latin meghatározások (mintegy példatárakként is funkcionáló) használata. A tartalomjegyzékben *Felső-Maros menti magyar népviseletről* szerepelő, Szentimrei Judit által 1980-ban írt tanulmány korpuszbeli címe *A magyarói népviseletről* egy Felső-Maros menti falu hagyományos viseletének részletes leírását és elemzését tartalmazza. A sporttörténész Killyéni András *Wesselényi Béla ménese és falkavadászatai* című dolgozatában a nemeszsuki ménes történetéről ír, részletesen bemutatva a ménes szerepét a 19. század Erdélyének főnemesi lovas- és vadászsportjában. A történész Rüs-Fogarasi Enikő *Mezőségi és Mezőség széli középkori vásárok* című tanulmányában a középkori Mezőség és Mezőség széli vásárok adatai alapján megpróbálta feltérképezni (és egyúttal típusuk szerint besorolni)

azokat a vásáros helyeket, ahova a korabeli mezőségi emberek eljárhattak.

A Táj, természet, épített környezet című fejezetben sorrendben egy művelődéstörténész, egy kertész, egy botanikus és egy építész tanulmányát olvashatjuk. Sas Péter Kelemen Lajos művelődéstörténész „megérzését”, érdekes – és még bizonyításra váró – történeti felvetését ismerteti *A mezőségi tórendszer mint egykori határvédelmi rendszer, a gyepű része* című írásában. Fekete Albert a bonchidai és válaszúti Bánffy-kastélyok, valamint a cegei Wass-rezidencia kerttörténeti adatait foglalja össze *Szemelvények az Erdélyi Mezőség nemesi kertkultúrájából* dolgozatában. Nagy-Tóth Ferenc *Az Erdélyi Mezőség növénytanai kutatásainak Kárpát-medencei jelentősége* című írása a vidék sajátos élővilágát, azon belül is elsősorban növényvilágát ismerteti. Wagner Péter *Épített örökség a Mezőségen* írása (melynek alcíme: *Holttenger. Mezőségi útítajok 2009–2010*) a szerző kétvényi mezőségi barangolásai eredményeit sorolja fel, településenként megemlítve az épített örökséget, annak jelenlegi állapotát. Itt fontos megjegyezni, hogy Wagner Péter készítette a kötet borítójának grafikáját, valamint szintén az ő munkáját dicséri a belső borítókön feltüntetett Mezőség épített örökségét ábrázoló térkép.

A kötet hatodik, *In memoriam* fejezete két, Mezőséghez kapcsolódó életpálya előtt tisztelget: Sas Péter *Palotay Gertrúd, a mezőségi hímzések kutatójára*, Takács Gábor pedig *Barcsay Jenő tanár és festőművészre* emlékezik. Ezt egy *Mezőségi híres emberek* című függelék követi, ahol sorrendben Aranka György, Bányai Elemér, Barcsay Jenő, Czákó Zsigmond, Győri Klára, Kádár József, Kallós Zoltán, Kiss Jenő, Kótsi Patkó János, Köpeczi Sebestyén József, Kövesdi Kiss Ferenc, Lukácsy Kristóf, Nyíró Gyula, Orosz Endre, Pápai Páriz Ferenc, Sütő András és Wass Albert rövid életrajzával ismerkedhet az olvasó. (Itt nyilvánvaló a szerkesztői szándék: erősíteni vagy egyáltalán megteremtteni, a köztudatba vinni a mezőségi neves emberek kultuszát. Azonban felmerülő kérdés, hogy milyen kritériumok alapján válogatták ki pont ezt a tizenhét személyiséget, és miért nem kevesebbet avagy éppen többet. Mert például

a magyarszováti Maneszes Márton kántor, prímás, énekes szerintem legalább annyira ismert mezősegi személyiség, mint a felsoroltak.)

Összegezve: a *Mezőség. Történelem, örökség, társadalom* igényes kiadású, több szempontból hiánypótló tanulmánykötet, melynek jelentőségét hangsúlyozni kell. Viszont pontosan ezért tartom fontosnak, hogy röviden kitérjek a könyv hiányosságaira is, megfogalmazzam kritikai észrevételeimet. Mert a szövegtest bizony tartalmaz tördelési és szerkesztési hibákat, mint például egy összesítő táblázatnak kétszeri közlése (lásd a 94. és 99. oldalakat), vagy a tartalomjegyzékben *Felső-Maros menti magyar népviselet*ként szerepelő tanulmány korpuszbeli *A magyarói népviseletről* címkülönbözöt (itt kérdéses, hogy ez szerkesztői döntés volt-e), hogy csak a legszembeütőbbeket említsem, a tanulmányokat pedig nem követik román és/vagy angol nyelvű rezümék, és hiányzik a szerzők kötetvégi bemutatása is, ahogyan az tanulmánykötetektől elvárható.

Egyúttal szükséges rávilágítanom a kötet tanulmányainak egyenetlen színvonalára is. A sokrétűséget, az eklektikus jelleget nemcsak a különböző tudományágak egy kötetben való jelenléte okozza, valamint az, hogy átfogó jellegű írások váltakoznak részletesen megírt esettanulmányokkal, helytörténeti írásokkal, hanem sokkal inkább az, hogy igen különböző képzettségű, világnézetű (és megjegyzem, nemzedékű) kutatók közölnek benne. 2011-ben már nem lehet tudományos munkákban szépirodalmi idézetekkel és/vagy prekonceptációs evidenciák kijelentésével a terepen és dokumentáción alapuló kutatást helyettesíteni. Mert például érthető a szépirodalmi művekből való idézetek képletessége, de azért kisse anakronisztikus a Mezőség meghatározásánál kiemelni „*a széltiben négy nap, hosszában hat nap lójárásnyi földet*” idézetet (53.). Ennél sokkal súlyosabb, hogy társadalomtudományilag már értelmezhetetlen kijelentéseket is több helyen olvashatunk a kötetben, mint például a 398. oldalon: „*A gabonásház kifejezés arra utalt, hogy a mezőgazdasági művelésre nagyon megfelelő terület fő élettára volt. A mostani demográfiai adatok, a románság túlsúlyának ismeretében ez ma nehezen hihető...*”; vagy a 418. oldalon:

„*A megsokasodott és megváltozott népesség az élővilágot is visszafordíthatatlanul, ösztönei és önös szándékai szerint változtatta meg.*”

Ugyanakkor véleményem szerint túl nagy területet kezel Erdélyi Mezőségként ez a kötet, olvasván a tanulmányokat, ismét a felülről, a tudomány oldaláról való tájmeghatározás szándékát éreztem többször is megfogalmazódni. Ha történetileg akarjuk meghatározni a Mezőséget, akkor – ahogyan a jelen könyv tanulmányaiból is kiderül – ez eléggé nehéz feladat, hiszen közigazgatásilag sohasem tekintették egységes vidéknek, sohasem volt – a földrajzi tájon kívül – egységes kulturális-társadalmi meghatározása. De akkor meddig is tart az Erdélyi Mezőség? És egyáltalán helyénvaló-e egy adott tájegységet merev és megszabott határok közé szorítani?

A jelen recenzió szerzője például szintén az egykori Tóvidék, azaz Belső-Mezőség falvainak hagyományos népi kultúráját tekinti az „igazi” Mezőségnek. Érvrendszeremet saját szűkebb etnokoreológiai szakterületemtől kölcsönzöm: Martin György például a mezősegi táncdialketushoz sorolta Aranyosszéket (mely, megjegyzem, azon kevés vidékek egyike volt, ahol tudtommal Martin nem járt!), pedig az történeti székely székként más vidék, a jelen kötet sem sorolja a Mezőséghez, és saját kutatásaim is önálló aranyosszéki táncdialketusként feltételezik. Viszont Martin külön tájegységként tárgyalja a Felső-Maros mentét, mivel ez mind táncban, mind zenében, mind viseletben élesen különbözik a belső-mezősegi hagyományos népi kultúrától (magyarán egy vajdaszentiványi legény például nem tudott volna bekapcsolódni egy magyarpalatkai táncmultságba, annyira más a két tánc hagyomány), sőt szociális kapcsolathálói is Szászrégenhez és Marosvásárhelyhez fűzik, mégis a jelen kötet több írása is foglalkozik a „székely” Mezőséggel. Vagy a Mezőséghez tartoznak-e a földrajzi tájat behatároló folyókon túli területek? Hiszen a folyópart melletti városokon (Szamosújvár, Dés, Bethlen, Szászrégen, Marosludas stb.) túl már különböző, más jellegű kulturális entitásokkal találkozhatunk, ezért szerintem már más vidéknek lehet tekinteni például a Lozsárd-völgyi és a Borsa-völgyi kisnemesi falvakat, a Sajó- és

Lápos-völgyi (szász hatásra) polgárosultabb falvakat vagy a Kolozsvártól délre fekvő Erdőalja településeit is (ahol szintén a belső-mezőségitől eltérő tánc-, zenei, viseletbeli hagyományokkal találkozhatunk). Tehát ha etnokoreológiai és etnomuzikológiai szempontok alapján próbáljuk meghatározni a „mezőségiességet”, akkor az tényleg a jelenleg Kolozs megye keleti részén található Belső-Mezőség.

Természetesen ez is csak egy kutatási szempont. A legjobb fogódzó viszont a népi regionális

identitástudatban keresendő, azaz hogy maguk az emberek minek tartják, hogyan nevezik meg saját szülőföldjüket, lakóhelyüket, hiszen minden falusi közösség kultúráját sajátjának, önmagát pedig valahová tartozónak érzi. És erre a jelen kötet sem ad kielégítő választ, mivel nem tartalmaz ilyen jellegű írásokat, így továbbra is feltehető a kérdés: vajon ez mind Mezőség?

Könczei Csongor

Az új média kommunikációs lehetőségfeltételei

Új média és kommunikatív magatartás. 2008. február 29. – március 1., Marosvásárhely. Szerkesztette Armeán Otilia és Gagyí József. Scientia Kiadó, Kvár 2011. 290 oldal

Az *Új média és kommunikatív magatartás* című konferenciakötet a 2008-ban a Sapientia-EMTE marosvásárhelyi karának Humántudományi Tanszékén tartott Új média-konferencián elhangzott előadások szerkesztett változatait tartalmazza. A tanulmánykötet célja széles körű betekintést nyújtani a korunkat meghatározó új kommunikációs technikák és technológiák – gyűjtőnévvel: új média – szintjén zajló folyamatokba. Bár az egyes tanulmányok más-más oldalról közelítik meg a problémát, közös vonásuk, hogy mindenikük igyekszik kimutatni az információs társadalom technikai-technológiai összetevői és a kommunikatív magatartást látványosan átalakító médiakommunikáció közötti összefüggéseket.

A kötetbe foglalt tanulmányok a szerkesztői szándéknak megfelelően négy jól elkülönülő tömbbe csoportosulnak, melyek határai ugyanakkor átjárhatóaknak bizonyulnak. Az első részt a *Pár-beszéd* szövegei alkotják, amelyek fogalomtisztázó szándékkal íródtak, a *Képes beszéd* tanulmányai a vizuális kommunikáció kérdése felől közelítik meg a témát, a *Jövő beszéd* a fiatalok médiahasználatát tartják szem előtt, míg az utolsó, *E-beszéd* című tömbbe tartozók az internethasználók szokásait és társadalmi hovatartozását vizsgálják.

A kötet szerzői új médián mindazokat a digitális, számítógép alapú kommunikációs eszközöket

értik, amelyek „a távközlés, informatika és a média ágazatai közötti konvergencia, valamint a hálózati kommunikáció révén egységes kommunikációs közzéggé szerveződnek”. (15.) Az új média egyik legfontosabb médiuma a ma már közismert és széleskörűen felhasznált internet. A számítógép és főleg az internet – a korábbi kommunikációs technológiáktól eltérően – olyan folyamatosan változó interaktív technológia, amely a hagyományos nyomtatott és elektronikus média előállítási és felhasználási lehetőségeit is megváltoztatta. A legfrissebb kutatások eredményei együttesen arra hívják fel a figyelmet, hogy az új kommunikációs technológiák hatásait csakis társadalmi és kulturális beágyazottságuk horizontjában lehet megérteni.

Veress Károly *Az új média hermeneutikája* című tanulmánya egyfajta fogalomtisztázó céllal írott bevezetőként szolgál, s ugyanakkor fontos filozófiai problémaként vizsgálja az új média által teremtett kommunikációs situáció hermeneutikai vonásait. Rávilágít arra, hogy a technikai fejlődés nemcsak az újszerű funkciókat ellátó gépek megjelenésében mérhető, hanem leginkább abban mutatkozik meg, hogy a technika és technológia szerepköre, az emberi élethez és kultúrához való viszonya átalakul. Egyre inkább megfigyelhető, hogy a kommunikációs technológia üzenetközvetítő eszközökből